

УДК 811.161.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/29.209290>**Ірина ГОЛЬТЕР,***orcid.org/0000-0002-1047-5654*

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри перекладу

Дніпровського державного технічного університету

(Кам'янське, Дніпропетровська область, Україна) *rinulia@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ СИНТАКСИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВИ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ Г. ЧУБАЧ (НА МАТЕРІАЛІ КНИЖКИ ПОЕЗІЙ «ХУСТКА ТЕРНОВА»)

Стаття присвячена проблемам вивчення особливостей синтаксичної організації мови поетичних творів сучасної української поетеси Ганни Чубач. Мета дослідження – виявити й охарактеризувати специфіку синтаксису художньої мови поетичної книжки «Хустка тернова», встановити конкретні прийоми організації художньої образності на синтаксичному рівні, дібрати ілюстративний матеріал, який би розкривав мовну манеру письменця. Основну увагу приділено стилістичному аналізу синтаксичних одиниць, фігур синтаксичного рівня, визначено їхню функціональну доцільність у текстовому просторі поетичного твору.

Поетія Г. Чубач торкається найпотаємніших куточків нашої душі, адже вона відповідає таким критеріям: є естетично досконалою, експресивною, оригінально змальовує емоційний стан, демонструє щирість думок і почуттів. Найуживанішими авторськими прийомами є прийоми художнього стилю у поєднанні з елементами розмовного.

Для Г. Чубач показовим є вживання коротких експресивних фраз, які поєднуються з різноманітним використанням тропів, стилістичних фігур. Майстерно будує поетеса і великі за обсягом мовні конструкції. Аналіз синтаксису поетичної мови Г. Чубач виявив деякі особливості стилю автора, зокрема: вживання неповних і номінативних речень і таких фігур вираження мовлення, як апелятиви, риторичні питання, повтори, інверсія, анаколуп, полісиндетон, плеоназм, антитеза, анафора, синтаксичний паралелізм. За їхньою допомогою автор змальовує різноманітні відтінки свого ставлення до явищ, подій.

Крім того, поетичний синтаксис Г. Чубач представлений різними структурними типами простих речень, зокрема й односкладними та двоскладними неповними. Функціонування їх збагачує синтаксичні можливості поетичної мови, вирізняє стилістично позначені контексти. Зміст і стилістичне осмислення односкладних і двоскладних неповних речень розкривається на тлі більшого контекстуального цілого. Тексти, у яких наявні односкладні чи двоскладні неповні речення, взаємодіючи з іншими синтаксичними структурами, створюють певну стилістичну картину.

Ключові слова: авторський стиль, поетичний синтаксис, синтаксичні одиниці.

Iryna HOLTER,*orcid.org/0000-0002-1047-5654*

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor of the Department of Translation

of Dniprovsk State Technical University

(Kamianskie, Dnipropetrovsk region, Ukraine) *rinulia@ukr.net*

PECULIARITIES OF SYNTACTIC ORGANIZATION H. CHUBACH'S POETIC WORKS LANGUAGE (ON THE BOOK OF POETRIES "THE THORN KERCHIEF" MATERIAL)

The article deals the problems of study of syntactic features of poetic works by modern Ukrainian poet Hanna Chubach. The aim of research is to identify and to describe the syntactic specific of artistic language of the book of poetries "The thorn kerchief", to establish the certain receptions of organization of artistic vividness at syntactic level, to pick up illustrative material that would expose the language manner of the poet.

The main attention is paid to the stylistic analysis of the syntactic units, figures of syntactic level; besides, it was also determined their functional expediency in the text space of the poetic work.

Poetry by H. Chubach touches the most secret corners of our soul, because it meets the following criteria: it is aesthetically perfect, expressive, originally depicts the emotional state, shows the sincerity of thoughts and feelings. The most common author's techniques are techniques of artistic style in combination with the elements of conversational style.

It is indicative for H. Chubach manner to use short expressive phrases with various using of tropes and stylistic figures combination. The author skillfully builds large-scale language constructions. Analysis of the syntax of H. Chubach poetic

language revealed some features of the poet's style, in particular: using of incomplete and nominative sentences and such forms of artistic expression as: appellatives, rhetorical questions, repetitions, inversion, solecism, polysyndeton, pleonasm, antithesis, anaphora, syntactic parallelism. With their help, the author depicts various shades of his attitude to phenomena and events. In addition, the poetic syntax of H. Chubach is represented by different structural types of simple sentences, including incomplete.

They enrich the syntactic possibilities of poetic language, distinguishes stylistically marked contexts. Their content and stylistic comprehension of incomplete sentences is revealed against the background of a larger contextual whole.

Texts that contain incomplete sentences, interact with other syntactic structures and create the certain stylistic picture.

Key words: *author's style, poetic syntax, appellatives, rhetorical questions, inversion, solecism, polysyndeton, pleonasm, antithesis, anaphora.*

Постановка проблеми. Ганна Чубач – відома сучасна українська поетеса, заслужений діяч мистецтв України, кавалер ордена «За заслуги» III ступеня. Її слова «такі щирі, безсумнівні й довірливі, що якось все само собою стає на свої місця. І розумієш, що все те є і довго ще буде однією з неминущих і великих тем нашої літератури, бо все те – частка життя, реальність людських дол, яких не обминеш». Так відізвався про сутність її поезій академік Іван Дзюба (Дзюба, 1993: 4). Втім, цікавими є не тільки проблематика і поетика її творчості та авторське «Я» митця, але й її «творча кухня», ті мовні, стильові, синтаксичні засоби, які роблять її вірші неповторними.

Вивчаючи синтаксичну організацію поетичних творів, ми маємо змогу зрозуміти й описати стан розвитку мовотворчої думки та способів її реалізації в окремих авторів. Розвідки означеного характеру слугуватимуть практичним матеріалом для аналізу синтаксичних явищ мовної дійсності.

Об'єктом дослідження є книжка поезій Г. Чубач, що містить збірки «Найвища міра», «Хустка тернова», «Ми приходим у світ для любові», «У центрі Всесвіту», цикли «Золота соломинка», предметом аналізу – синтаксичні особливості поезій, представлених у збірках.

Аналіз досліджень. Сьогодні маємо багато цікавих студій про мовотворчість цього відомого митця, які торкаються різних аспектів її поезії. Так, Є. Антонюк у статті «Лірика Ганни Чубач» (Антонюк, 1995) досліджує питання особи ліричного героя у її віршах, І. Дзюба у доробку «Мовою серця» аналізує збірку вибраних творів «Небесна долина» (Дзюба, 1993), І. Лобовик «Наша воля – іще не для нас»: Поезія Ганни Чубач» (Лобовик, 2004) аналізує тематику та проблематику творчої спадщини митця, В. Патока у статті «Журавка з подільського жита: До 70-річчя від дня народження Г.Т. Чубач» (Патока, 2011) приділяє увагу творчій біографії поетеси, О. Бакуменко (Бакуменко, 2011) малює її літературний портрет, М. Апанович у своєму дисертаційному дослідженні торкається питань історіософського міфу у її поезії (Апанович, 2013). Отже, синтак-

сична організація поетичної мови збірки ще не була об'єктом спеціального дослідження, тому розвідки в цьому напрямі видаються цікавими та своєчасними. Таким чином, актуальність теми дослідження мотивована потребою докладного, різнорівневого, глибинного вивчення синтаксичної організації поетичного доробку поетеси, що становить самобутнє, оригінальне явище в історії національної, культурно-мистецької, лінгво-естетичної думки.

Теоретико-методологічною базою дослідження стали як вище зазначені роботи, присвячені творчості Г.Чубач, так і роботи, присвячені теоретичним аспектам досліджуваної теми таких відомих лінгвістів, як Л. Близнюк (Близнюк, 2011), С. Ермоленко (Ермоленко, 1969), Ю. Калашник (Калашник, 2013), А. Науменко (Науменко, 2005) та ін.

Загальнонауковими методами, які використовувалися при аналізі збірки, є аналіз і синтез як теоретичні методи-операції, скеровані, по-перше, на основні тенденції розгортання естетичного та літературознавчого дискурсу поезії, без яких неможливий розгляд синтаксичних особливостей віршованих творів, абстрагування та конкретизація як теоретичні методи операції, підпорядковані необхідності осмислення феномену поетичного твору та його буття у площині теоретичної характеристики; дедуктивно-індуктивний метод як пізнавальна дія, що дозволяє рухатися від емпіричного досвіду сприйняття структури поетичного тексту та його розуміння до певних теоретичних узагальнень (індукція), а від них – до інших явищ і процесів, на осягнення яких поширюються отримані шляхом узагальнення теоретичні положення (дедукція). Використання загальнонаукових методів доповнюється зверненням до формального методу, що дозволяє розглядати форму літературного твору як сукупність прийомів в аспекті їхнього естетичного впливу на читача; структурально-семіотичного методу, скерованого на характеристику структури поетичного тексту, підпорядкованої завданню здійснення естетичної комунікації між автором читачем; методу цілісно-

системного опису феномену поетичного твору та його буття, здійснюваного у процесі літературознавчого пізнання.

Мета статті – виявити й охарактеризувати специфіку синтаксичної організації поетичного збірки, встановити конкретні прийоми організації художньої образності на синтаксичному рівні, дібрати ілюстративний матеріал, який би розкривав мовну манеру письменника поетеси.

Виклад основного матеріалу. Як наголошує Ю. Калашник, синтаксична організація є невід'ємною складовою частиною художньої палітри твору. Поетичний синтаксис підпорядкований віршованому розміру, але й водночас пов'язаний зі структурою втілюваної в художніх образах думки [7].

Вивчення особливостей художнього синтаксису ведеться в Україні уже давно і продуктивно. Дослідженнями у цій галузі у вітчизняній лінгвістиці займалися О. П. Безпалько, О. С. Грановська, Н. Я. Грипас, С. Я. Єрмоленко, В. Г. Мариниченко, Г. М. Удовиченко, І. М. Уздиган. І сьогодні науковий інтерес до синтаксичної організації поетичної мови не послаблюється, що засвідчують праці О. О. Бистрової, Д. В. Данильчука, Н. В. Журавльової, А. П. Загнітка, Д. В. Колоди, А. М. Поповського та ін.

Структурні та стилістичні особливості синтаксису поетичного мовлення роблять мовотворчість кожного митця неповторною, показуючи його настрій і світосприйняття. Їхня значна роль пояснюється кількома факторами, визначеними провідними вітчизняними літературознавцями. Як слушно зауважує С. Я. Єрмоленко, синтаксична своєрідність віршового мовлення не вичерпується поняттями фігурального чи поетичного синтаксису. Вона здатна охопити всю синтаксичну організацію вірша, усю його композиційну єдність, тобто весь закінчений поетичний твір (Єрмоленко, 1969: 3–4).

На думку Л. М. Близнюк, жанрова структурованість поетичного тексту не є визначальною – між стилем і синтаксичною побудовою існує тісний взаємозв'язок. Синтаксична організація поетичних творів демонструє ставлення митця до повідомлюваного за допомогою складних поетичних тональностей, специфічної ритміки, експресивної модальності речень, добору певної доречної структури за будовою (Близнюк, 2011: 44).

На стиль автора звертає особливу увагу А. Науменко. Він наголошує на тому, що стиль автора – це ті особливості творчості, які відрізняють його твори від творів інших письменників і поетів. Показниками своєрідного «почерку» автора є ком-

позиція та мовні виразові форми, котрі він обирає відповідно до своїх уподобань. Тобто виявляються риси його мовотворчої індивідуальності. Щоб із цих окремих шматочків мозаїки склалася цілісна гармонійна картина художнього твору, ці зображально-виражальні засоби повинні бути єдиним цілим, тобто складати художню мотивовану систему. «Кожний автор <...> будує свої твори не з нової мовної сировини, а з тієї, що вже існувала до нього і була вже в роботі; тому новим у кожного творця можуть бути лише зміст і, як наслідок, нова архітектоніка думок, а слова будуть вже використаними до поета і нести в собі контекст його попередників» (Науменко, 2005: 143).

Стилістичні засоби синтаксису, тобто сукупність мовних одиниць із додатковим асоціативним значенням, найяскравіше виявляють талант літератора. До таких засобів належать стилістичні фігури, художні тропи та інші мовні одиниці, які набувають у тексті стилістичного забарвлення. Від них залежить послідовність і виражальна побудова тексту, а отже, його естетичне спрямування.

Щоб вірші і справді торкалися найпотаємніших куточків нашої душі, вони повинні відповідати таким критеріям: бути естетично досконалими, експресивними, оригінально змальовувати емоційний стан, демонструвати щирість думок і почуттів. Тому найуживанішими авторськими прийомами тут є прийоми художнього стилю у поєднанні з елементами розмовного. Мається на увазі звертання до читачів і героїв твору, риторичні запитання, антитези, періоди тощо.

Все це повною мірою характерно для поезії Г. Чубач. Для неї показовим є вживання коротких експресивних фраз, які поєднуються з різноманітним використанням тропів, стилістичних фігур. Майстерно будує поетеса і великі за обсягом мовні конструкції. Зокрема, можна визначити кілька характерних рис синтаксису її поетичних творів.

Широке використання неповних речень. Їхнє завдання – сигналізувати уяві читача про певні образи, почуття, емоції, але не описувати їх. Такі речення змушують співпереживати, надихають на роздуми, будять уяву та думку. За їхньою допомогою авторка змальовує швидко зміну подій, передає велику емоційну напругу.

Сильніші – умирали.

А виживали – кволі.

Реліктових – так мало.

А виродків – доволі. («Реліктові дерева») (Чубач, 2009: 21).

Один – зажурився,

А другий – недужий.

А третій злякався,

Повзе по землі. («Жаліймо не дуже») (Чубач, 2009: 24).

Сива, сива, як втомлений Бог,

Задивилась у небо погоже («Свекруха») (Чубач, 2009: 79).

Серед стилістичних засобів автор використовує апелятиви й окличні речення і речення звернення:

Вже третій день, народе мій!

Воскресни, вознесися!

У вічній святості своїй

Всевишньому явися.

І не забудь! І не забудь

Собі сказати самому,

Що на Голгофу легший путь,

Аніж до свого дому. («Третій день») (Чубач, 2009: 17).

О бідний мій народе,

Важка твоя дорога:

Реліктові дерева

Рубали дуже довго! («Реліктові дерева») (Чубач, 2009: 21).

Великого емоційного впливу досягає Г. Чубач уживанням риторичних запитань, які здебільшого підкреслюють найглибші тривоги, стають згустком емоційних переживань:

Реліктові дерева, де ви?!

Рубали на будівлі,

Рубали – не питали:

«А може, ви останні» («Реліктові дерева») (Чубач, 2009: 21).

Народе мій,

Скажи мені на милість,

Чому тебе

Нічого не навчили

Минулі війни,

Голод і чума?

Народ мовчить,

Додумую сама.

Чому це ситі

Бідних обдирають?

Чому од злиднів

Бідні не тікають?

Чому в жорстоких жалості нема?

Усі мовчать,

Додумую сама. («Додумую сама») (Чубач, 2009: 22).

Завзятий Богдане,

Чи бачите нас

Крізь минулі віки? («Жаліймо не дуже») (Чубач, 2009: 24).

Високої експресії досягає поетеса і завдяки сегментації фраз, тобто виділення окремих частин речення у самостійні одиниці, які міцно семан-

тично і граматично пов'язані між собою, а разом становлять єдине смислове ціле:

І ворон чорний на гіллі.

Й туман над річкою імлістий. («Лиха пам'ять») (Чубач, 2009: 97).

Не поступиться місцем ніколи.

Всі права лиш собі забере. («Вожаки») (Чубач, 2009: 39).

Іду. Озираюсь.

Привітно вітаюсь. («Не кидайте камінь») (Чубач, 2009: 82).

Зустрічаємо у творчості митця і номінативні речення, які також слугують способом вираження особливої експресії. Прикладом може бути і назва вірша – «Дорога», «Реліктові дерева», «Поводир», «Вожаки», «Мудрець», «Слов'яни, совість і слова». Зробивши слова окремими реченнями, автор підкреслив значимість виражених ними понять. Це можна простежити на таких прикладах:

Заметіль! Ой заметіль

В моїм ріднім краї! («Заметіль») (Чубач, 2009: 57).

Був місяць березень... Весна. («Вічні квіти») (Чубач, 2009: 62).

У поетичному синтаксисі особливе місце належить різноманітним повторам, які відіграють важливу роль у композиції тексту. Г. Чубач використовує різні види повтору як стилістичного засобу, що сприяє увиразненню мови, посилює її експресію та виражально-зображальні можливості.

Воскресає вода, воскресає...

В світі більшого щастя немає,

Як вертати прозріння своє.

Воскресає вода, воскресає!

А простіше – то лід розтає. Як розтане, стрімке половіддя

Вдарить в берег, у море спливе. («Скресіння») (Чубач, 2009: 29).

Крашанка – як сонце, пасочка – рум'яна,

Я іду до Церкви у віночок вбрана.

Великодні дзвони дзвонять у весну.

Я несучу до Церкви усмішку ясну.

Крашанка – як сонце, пасочка – рум'яна,

Я іду до Церкви у хустинку вбрана.

Великодні дзвони переймає вітер.

Я несучу до Церкви своє тепле літо. («Великодні дзвони») (Чубач, 2009: 30).

Не поступиться місцем ніколи.

Всі права лиш собі забере.

І по колу, по колу, по колу

Там, де треба летіти вперед («Вожаки») (Чубач, 2009: 39).

А за нами, за нами, за нами

Наша тінь непомітно іде («До часу») (Чубач, 2009: 62).

Дуже часто речення поетеса намагається будувати незвичним способом, удаючись до стилістичних фігур переміщення, зокрема інверсії:

Пірнувши в полум'я руде

Бджола весь день буде гудіти («Високий соняшник») (Чубач, 2009: 83).

І вже у вирії відлетів лелека,

Що так поважно чапав по стерні.

Забрали внука у краї далекі.

Мені zostались спогади сумні. («Внукові Гордію») (Чубач, 2009: 84).

Помолюся Богу за синочка мого

Сина нерожденного, рано убієнного. («Молитва за ненародженого сина») (Чубач, 2009: 88).

Дивлюсь, як бруньками розвеснився день,

Як з цвіту на землю росинка упала. («Вічні тривоги») (Чубач, 2009: 90).

У наведених вище фразах змінено звичний для мовлення порядок членів речення. Синтаксично інверсований їхній порядок слугує передусім меті виділення окремих, найважливіших у контексті цього висловлення думок. Завдяки цьому вони мимоволі привертають увагу читача. Інколи цей засіб набирає досить складних форм, зокрема у разі інверсування одразу кількох речень, що виявлено в наведених вище прикладах.

Важливим синтаксичним засобом досягнення експресії в художньому мовленні є й інші різноманітні фігури, до яких часто вдається авторка. Ідеться про анаколупф, полісиндетон, плеоназм, антитезу, анафору, синтаксичний паралелізм.

– Анаколупф:

І серце довго рани гоїм.

І сохнуть шрами на лиці. («Слов'яни, совість і слова») (Чубач, 2009: 47)

– Полісиндетон:

І я усміхнуся, і світ проясніє,

І прийдуть надії у ранки сумні («Дивне дерево») (Чубач, 2009: 101).

– Плеоназм:

І я від цього відчаю-жалю

Раптово впала, як підбита пташка. («Вірш із лікарні») (Чубач, 2009: 78).

Донечко-доню, сон-соненятко,

Ти вже у мене – доросле дівчатко! («Материнська молитва») (Чубач, 2009: 94).

– Анафора або анафора у поєднанні з асиндетоном або повторами, епонафора:

Великодні дзвони – найгучніші в світі.

Великодні дзвони – найдивніше диво.

Дзвонять, дзвонять, дзвонять

Дзвінко і красиво! («Великодні дзвони») (Чубач, 2009: 30).

Немов живу не в цьому часі,

Де страшно вижити, щоб жити.

Немов незраджена довіра.

Неначе правда не крива.

Немов думки не Чорно-вільні

І не наболені слова («При світлі київських каштанів») (Чубач, 2009: 31).

Якби горби, а не могили,

Якби хмарки – не чорна тінь

Якби так люто не ганьбили

Державну зміну поколінь («Старі стервятники») (Чубач, 2009: 36).

Із даліни доріг,

Із даліни,

Із глибини сердець,

Із глибини. («Воля») (Чубач, 2009: 36).

Ридає мати і кляне дощі.

Кляне і тих, що розорали схили («Щоб жити хотілось») (Чубач, 2009: 87).

– Синтаксичний паралелізм:

Мечі поржавіли.

Кістки перетліли.

Густою травою

Посходила кров. («Прозорі тумани») (Чубач, 2009: 45).

Мрія – осміяна.

Віра – чужа.

Душі – руїнами.

Плакат – не смій! («Аналогії») (Чубач, 2009: 49).

Ян Гус – горів!

Ян Гус – палав!

Ян Гус – у полум'ї співав! («Ян Гус») (Чубач, 2009: 59).

Слово до слова – основа.

Квітка до квітки – весна. («Хустка тернова») (Чубач, 2009: 66).

– Антитеза:

Як не світи, а ти все темна,

Хоч і рожева по краях. («Історія») (Чубач, 2009: 60).

Не заради почестей,

Не заради слави,

А заради вічності

У зірках яскравих! («Хочу радості») (Чубач, 2009: 63).

Нехай мені доля вготовила муки:

Не камінь на плечі, а цілий обвал,

Я буду до щастя простягують руки,

Я буду молитись на свій ідеал. («Я – жінка») (Чубач, 2009: 113).

Ти – радієш, Я – сумую.

Думку думаю весь час. («Боже милий») (Чубач, 2009: 136).

У багатьох віршах Г. Чубач удається до діалогізації великих мовних конструкцій. Цим прийомом вона досягає такого самого ефекту, як і сегментованими фразами, наголошуючи на конкретних предметах, образах, емоціях.

Світ дивувався: «Що це ви робите?

Нащо минуле в сучасному гробите?

– Всі тут шукають правду колишню.

Кожна могила нагло розрита,

Людам не зможе правди простити.

І зажурилося хмарами небо:

– Люди накликають біди на себе!

Люди як діти знати не знають:

Правду приносять, а не шукають.

І застогнала перша могила:

– Люди убили, а я схоронила.

І застогнала друга могила,

– Люди забули, а я полюбила.

Третя могила вже не стогнала.

Третя могила сумно зітхала:

– Боже мій, Боже! Що воно буде?

Люди не діждуть Страшиного Суду!
(«Биківня») (Чубач, 2009: 32).

Чайки наді мною

Голосно кричать:

– Скелею-горою

Може кожен стать!

На той крик чайний

Відгомін води:

– Тільки після туги,

Горя і біди ! («Скеля») (Чубач, 2009: 43).

Крім того, поетичний синтаксис Г. Чубач представлений різними структурними типами простих речень, зокрема й односкладними та двоскладними неповними. Функціонування їх збагачує синтаксичні можливості поетичної мови, вирізняє стилістично позначені контексти. Зміст і стилістичне осмислення односкладних і двоскладних неповних речень розкривається на тлі більшого контекстуального цілого. Тексти, у яких наявні односкладні чи двоскладні неповні речення, взаємодіючи з іншими синтаксичними структурами, створюють певну стилістичну картину.

Добро з наївними вустами

І нас самих переживе! («Святий прокльон») (Чубач, 2009: 43).

Кажуть: минулося.

Знаю: дарма. («Аналогії») (Чубач, 2009: 49).

У поетичному синтаксисі авторки наявні складні синтаксичні структури з різними типами семантико-синтаксичних відношень. Вони є носіями важливого смислового навантаження:

Прийшла пора мені повірить,

Що я сама – також народ.

І все, що рідне, треба мірять

Святою мірою висот.

Минуле треба не забути,

Бо, хоч не хоч: воно було.

І поспішати у майбутнє,

Впустивши вітер під крило. («О цій порі») (Чубач, 2009: 51).

Коли ж ідеться про висловлення думки самого автора, відображення його внутрішніх переживань, спостерігаємо зразки «рубаного синтаксису»: короткі прості речення, парцельовані конструкції, які актуалізують думку, надають висловленню більшої експресивності.

І хоча не трава,

А хилитись готова

Перед тим, в чім права

І упевнена словом.

Перед Богом святим.

Перед Хлібом насущним (Чубач, 2009: 182).

Писати вірші – крають серце.

І світ незатишний любить.

Юнацьких мрій рожеві скельця

В траві осінній не згубить (Чубач, 2009: 202).

Висновки. Аналіз синтаксису поетичної мови Г. Чубач виявив деякі особливості ідіостилю автора, зокрема: вживання неповних і номінативних речень і таких фігур вираження мовлення, як апелятиви, риторичні питання, повтори, інверсія, анаколуф, полісиндетон, плеоназм, антитеза, анафора, синтаксичний паралелізм. За їхньою допомогою автор змальовує різноманітні відтінки свого ставлення до явищ, подій.

У поетичній мові Г. Чубач експресія створюється шляхом своєрідного поєднання невимуженості, природності викладу, що забезпечується використанням синтаксичних конструкцій, притаманних розмовному стилю, та оригінальної авторської словесної образності. Поетеса використовує різні види повтору, з-поміж яких у текстах поезій митця переважає анафора. У віршах Г. Чубач повтори сприймаються як виражальні засоби, які забезпечують ритмомелодику твору.

Речення і словосполучення у поетичній мові – це не тільки синтаксичні одиниці, а насамперед одиниці образно-структурні. Особливо відчувається це у побудові речень, строф, архітектоніці цілих творів. Поетеса є справжнім майстром синтаксичних конструкцій різного типу, зокрема: інверсованого порядку слів, номінативних речень які наголошують на найважливішому одкровенні автора, зверненому до читача.

Поглибленого вивчення, вважаємо, потребують й інші синтаксичні одиниці, майстерно введені митцем у канву поетичних текстів. Доречним

надалі буде аналіз інших стилістичних фігур і прийомів, які творяться на основі синтаксичних засобів поетичного тексту, зокрема еліпсису, інверсованого порядку слів, риторичних запитань, синтаксичного паралелізму, та співвіднесення їх із ключовими позиціями світогляду письмен-

ника. Синтаксичні особливості творів авторки – не єдина стильова ознака її почерку, в подальших дослідженнях простежимо синкретизм синтаксичних і фонетичних, лексичних і морфологічних стилістичних фігур, що забезпечить уявлення про цілісну мовну картину світу письменника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк Є. Лірика Ганни Чубач. *Дивослово*. 1995. № 7. С. 43–45.
2. Апанович М. Н. Художнє втілення історіософського міфу в поетичній творчості Ганни Чубач : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2013. 20 с.
3. Бакуменко О. Д. Ганна Чубач: літературний портрет. Київ : Альтерпрес, 2011. 69 с.
4. Близнюк Л. М. Семантико-комунікативна та естетична функції поетичного синтаксису. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Філологія*. 2011. № 936. Вип. 61. С. 42–46.
5. Дзюба І. Мовою серця. *Чубач Г. Небесна долина: Вибрані поезії*. Київ : Укр. письменник, 1993. С. 3–13.
6. Єрмоленко С. Я. Синтаксис віршової мови (на матеріалі української радянської поезії). Київ : Наукова думка, 1969. 94 с.
7. Калашник Ю. І. Особливості поетичного синтаксису творів Миколи Вінграновського. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Філологія*. 2013. № 1080. Вип. 69. С. 209–213.
8. Лобовик І. «Наша воля – іще не для нас»: Поезія Ганни Чубач. *Літературна Україна*. 2004. 22 січня. С. 3.
9. Науменко А. Філологічний аналіз тексту (Основи лінгвопоетики). Вінниця : Нова книга, 2005. 416 с.
10. Патока В. В. Журавка з подільського жита: До 70-річчя від дня народження Г. Т. Чубач. *Календар знаменних і пам'ятних дат*. 2011. № 1. С. 32–41.
11. Чубач Г. Хустка тернова. Київ : ПП «Золоті ворота», 2009. 336 с.

REFERENCES

1. Antonyuk, E. (1995). Liryka Hanny Chubach [Lyrics of Anna Chubach]. *Dyvoslovo. Marvelous word*. 1995. № 7. P. 43–45. [in Ukrainian].
2. Apanovych, M. (2013). Khudozhnye vtilyennya istoriosofs'koho mifu v poetychniy tvorchosti Hanny Chubach [Artistic embodiment of historiosophical myth in the poetic work of Anna Chubach]: avtoref. dys. kand. filol. nauk [Abstract of dis. Ph.D.]: 10.01.01. Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka. Kyiv Shevchenko National University. Kyiv, 2013, 20 p. [in Ukrainian].
3. Bakumenko O. D (2011). Hanna Chubach: literaturnyy portret [literary portrait.]. Kyiv: Alterpres – *Alterpres*, 69 p. [in Ukrainian].
4. Blyznyiuk, L. M. (2011) Semantyko-komunikatyvna ta estetychna funktsiyi poetychnoho syntaksysu [Semantic-communicative and aesthetic functions of poetic syntax.] *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya : Filolohia – Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series: Philology*. 2011. № 936. Issue. 61. P. 42–46 [in Ukrainian].
5. Dzyuba, I (1993). Movoyu sertsya Chubach H. Nebesna dolyna: Vybrani poeziyi [The language of the heart. Chubach H. Heavenly Valley: Selected Poetry]. Kyiv: Ukr. pys'mennyk – *Ukr. Writer*. P. 3–13 [in Ukrainian].
6. Yermolenko, S. (1969). Syntaksys virshovoyi movy (na materialy ukrayins'koyi radyans'koyi poeziyi) [Syntax of poetic language (on the material of Ukrainian Soviet poetry)]. Kyiv: Naukova dumka – *Scientific Thought*. 94 p. [in Ukrainian].
7. Kalashnyk, Yu. (2013). Osoblyvosti poetychnoho syntaksysu tvoriv Mykoly Vinhranovs'koho [Features of the poetic syntax of Mykola Vinhranovsky's works]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya: Filolohiya – Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Philology*. 2013. № 1080. Issue. 69. P. 209–213.
8. Lobovyk, I. (2014) “Nasha volya – ishche ne dlya nas”: Poeziya Hanny Chubach [“Our freedom is not for us yet”: Poetry of Anna Chubach]. *Literaturna Ukrayina. – Literary Ukraine*. 2004. 22 sichnya – 22 january. 3 [in Ukrainian].
9. Naumenko, A. (2005) Filolohichnyy analiz tekstu (Osnovy lnhvopoetyky) [Philological analysis of the text (Basics of linguopoetics)]. Vinnytsya: Nova knyha – *New Book*, 416 p [in Ukrainian].
10. Patoka V. (2011) Zhuravka z podil's'koho zhyta: Do 70-richchya vid dnya narodzhennya H. T. Chubach. [Crane from Podilsk rye: To the 70th anniversary of the birth of H. T. Chubach] *Kalendar znamennykh i pam'yatnykh dat – Calendar of significant and memorable dates*. 2011. № 1. P. 32–41 [in Ukrainian].
11. Chubach H. (2009) Khustka ternova [“The thorn kerchief”]. Kyiv: Zoloti vorota – Golden Gates, 336 p.